Sreten ZEKOVIĆ – SVETI PETAR CRNOGORSKI O “NAŠKOM” JEZIKU

Sreten ZEKOVIĆ (Cetinje)
Institut za crnogorski jezik i jezikoslovlje “Vojislav P. Nikčević”

SVETI PETAR CRNOGORSKI O “NAŠKOM” JEZIKU

Svoje stalno ukazivanje na narodnosno-nacionalnu različitost između Crnogoraca i Srba Petar I. Sveti ispoljava i u samom imen(t)ovanju jezika svojega naroda, kojega nigda i nigđe nije nazvao imenom jezika drugoga (tuđega) naroda. Ovđe je riječ o neimen(t)ovanju srpskoga jezika kao potvrdi etničke i jezičke sopstvenosti Crnogoraca kod Petra I Svetog.

Kao što svoj (crnogorski) narod nije nazivao srpskijem, tako ni njegov (crnogorski) jezik nije (ni u česovom smislu) nikada prekrstio u srpski jezik. Ni u jednome objavljenom dokumentu Petra I. nije upotrijebljen, čak ni spomenut, u bilo česovome saštivu, naziv srpski jezik iako je imao tušte povoda i prilika. Ta(j) izraz kao da nije uopšte postojao u svijesti i rječniku Petra I. Tek u dodatku (postskriptumu) pisma Simeonu Orloviću od 5. VII. 1818., u vezi s preostalijem dugom prenumeranata u Crnoj Gori, pominje Slovar serbskij: „Ja ne znam, ali ćete vi znati, koliko je fiorinah koji od našijeh glavarah priđe za slovar serbskij dao da i sad toliko ima dati“.**1**

Uporedo s „jedinoplemenošću, jedinovjerjem“ i sl. zbori i o „jedinojazičnosti“ u istom smislu i širini kao kad zbori o narodnosnoj bliskosti. „Jedinojazičje“ se odnosi na Ruse i na ostale južnoslovenske narode.**2**

Zboreći o svojemu jeziku, odnosno o jeziku crnogorskoga naroda, Petar I. Sveti počešće pominje samo: naški jezik; naški govoriti; u naš jezik preveden; napečatan u našem jeziku; svojijem narodnim jezikom govoriti; u našemu slavenskomu jeziku.

1. M. Zoriju 18. 7. 1794.: „piše u našemu slavjenskomu jeziku.“**3**

2. S. Orloviću 4. 5. 1818.: „da učini napravit jedno pismo u talijanski i naški jezik za ćesara koliko se ljevše može od strane moje i svega naroda." **4**

3. J. Pajtoniju 11/23. 9. 1820.: „Potrebno je mene poradi zemlje Lozice da imam u naš jezik prevedene."**5**

4. J. Gagiću 5. 3. 1826.: prijevod u naš jezik, „da je cerkovna pečat bolje bi bilo za one koji graždansku nijesu ni viđeli… budući da su svoj jezik tuđimi jazikami pokvarili i mnogo svojega izgubili."**6**

5. D. Obradoviću 23. 10. 1805.: „i novo napečatane u našemu jeziku knjige."**7**

6. Mustaj-paši 1828.: „da pošalje dva čojka koji znadu Naški govoriti." **8**

U izjavi Petra I. povodom ulaska Francuske u Moskvu 1812. godišta izražava se zebnja od ruskoga plemstva koje se „stidi svojijem narodnijem jezikom zboriti, ono je odavno počelo Franciju vozvišat i svoje otečestvo prezirat."**9** Vladika Sveti Crnogorski je, najpače, zborio i pisao svojijem, „naškim", crnogorskijem jezikom.**10** Inače, u skladu s prijethodnom tradicijom,**11** Vladika Sveti je pisao narodnijem jezikom, prije Vuka Karadžića.Jezik onodobnijeh Crnogoraca(h) je narodni. Njime su vadike i glavari crnogorski javno opštili među se, sa našijencima i izvanjcima. Tijem je uveliko, još i od ranijega doba, ostvarivano načelo narodnosti, narodni duh koji čini suštastvo jezičke reforme Vuka St. Karadžića.**12**

---

1 J.Milović, Petar I Petrović – Pisma i drugi dokumenti, knj. 1, br. 505/512. Riječ je o originalu koji se čuva u Državnome arhivu u Zadru.

2 Isto, 206/227. „Da ujedno s nama pod krilom hristijanskoga cara u slobodi ostanu, kuda nas svijeh i svakoga vo obšćeslaveno-serbo-iliričeskoga roda i hristijanina jedinovjerije, jedinojazičje i jedinoplemenost poteže"

3 Isto, 64/68.

4 Isto, 486/493.

5 Isto, 538/444.

6 Isto, knj. 2, 155/167.

7 Isto, knj. 1, 197/218.

8 Isto, knj. 2, 277/281.

9 Isto, knj. 1, 327/342.

10 Slično je otuđenost ruskoga plemstva kudio i Tolstoj koji je ukazivao da ono ne samo zbori no i misli na francuskome jeziku. To je i razumljivo budući da jezik nije samo sredstvo izražavanja no i formiranja misli; bitan način artikulisanja čovjekovoga bivstva i prirodne društvenosti.

11 Andrija Zmajević, Ljetopis crkovni iz druge polovine XVIII. vijeka, stvaralaštvo dr. Ivana (Antuna, Gašpara) Nenadića, posebno u Nauku krstjanskom (1768) u kojemu je prije Vuka formulisao tačnopisno pravilo: piši kao što zboriš.
Viđeti: Vojislav Nikčević, Narodni jezik u crnogorskoj književnosti prednjegoševskog doba, Jezik, god. 16, br. 1. i br. 2, Hrvatsko filološko društvo, Zagreb, 1968/69.

12 Vuk je sve narodno, bez obzira na kojem se „slavenosrpskom" prostoru nalazilo, prisvojštio i pripisao srpskome jeziku. D. Vuksan utvrđuje za jezik Sv. Petra: „Jezik u Poslanicama je čist, narodni. Petar I bio je prvi i jedini naš čovjek, koji je na kraju 18. vijeka pisao čistim narodnim jezikom." (D. Vuksan, Pogovor Poslanicama, knj. I,
Cetinje, 1925, str. 258). O Vladičinom jeziku i pismu B. Pavićević zbori: „Prije Vuka pisao je čistim narodnim jezikom. Doduše, azbuka koju je upotrebljavao nije bila ni 'čisto crkvena' ni 'azbuka građanska', ali je bila dosta oslobođena crkvenoslovenizama, iako je upotrebljavao 37 slova" (B. Pavićević, Petar I Petrović Njegoš, Isto, str. 504). Ivo Andrić je jednom zborio o jeziku Petra I. Svetoga da ništa sugestivnije u tom žanru nije napisano od biblijskijeh Davidovih psalama naovamo.

Sreten ZEKOVIĆ
SAINT PETER OF MONTENEGRO ABOUT "NAŠKI" LANGUAGE

Saint Peter I points out his permanent referring to ethnic-national difference between Montenegrins and Serbs in the very naming of his people's language, which he never and nowhere called by the name of the other (foreign) people. The subject here is about non-naming of the Serbian language as the proof of ethnic and lingual individuality of the Montenegrins in the works of Saint Peter I.

http://www.icjk.me/lm/files/LM2.pdf